Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Прарэктар па вучэбнай рабоце
_____ А.В. Макоўчык
_____ 2023 г.
Рэгістрацыйны № УД-03-407-2023/вуч.

МАДЭЛІ ФАРМІРАВАННЯ БІЛІНГВАЛЬНАЙ АСОБЫ МАЛОДШАГА ШКОЛЬНІКА

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці:

7-06-0112-02 Пачатковая адукацыя

2023 г.

Вучэбная праграма складзена ў адпаведнасці з адукацыйным стандартам паглыбленай вышэйшай адукацыі АСВА 7-06-0112-02-2023 і вучэбным планам спецыяльнасці 7-06-0112-02 Пачатковая адукацыя, зацверджаным 23.02.2023 г.

СКЛАДАЛЬНІК:
В.І. Свірыдзенка, дацэнт кафедры беларускага і рускага мовазнаўства ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», кандыдат педагагічных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:
А.В. Вернікоўская, дацэнт кафедры славянскіх моў установы адукацыі «Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт», кандыдат педагагічных навук, дацэнт;
Т.Р. Трафімовіч, прафесар кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», доктар філалагічных навук, прафесар

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:
Кафедрай беларускага і рускага мовазнаўства
пратакол № 11 ад «20» красавіка 2023 г.
Загадчык кафедры
_____ А.С. Васілеўская

Навукова-метадычным саветам установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»
пратакол № 6 ад 21.06.2023 г.

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджальнага матэрыялу дзеючым патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае.
Метадыст аддзела магістратуры
_____ А.М. Гарцуеіч
Дырэктар бібліятэкі
_____ Н.П. Сяткоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Працэс моўнай адукацыі ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі накіраваны на фарміраванне высокаадукаванай, высокакультурнай асобы, якая арганічна інтэгравана ў культуру народа, свядома і крытычна ўспрымае пачутае, асэнсавана чытае, правільна піша, свабодна гаворыць, выкарыстоўвае моўныя сродкі ў маўленчай дзейнасці ў адпаведнасці са сваім індывідуальным развіццём, усведамляе моўныя з'явы і заканамернасці, валодае маўленчай этыкай і праяўляе творчыя здольнасці. У сітуацыі блізкароднаснага руска-беларускага двухмоўя, якое мае месца ў Рэспубліцы Беларусь, узнікае праблема фарміравання білінгвальнай асобы, якая валодае і карыстаецца абедзвюма мовамі ў аднолькавай меры свабодна. Менавіта таму вывучэнне шляхоў фарміравання білінгвальнай асобы малодшага школьніка з'яўляецца неабходнай умовай паспяховай падрыхтоўкі спецыялістаў з прысваенням ступені «Магістр» у галіне пачатковай адукацыі. Вучэбная дысцыпліна «Мадэлі фарміравання білінгвальнай асобы малодшага школьніка» заклікана ўзбагаціць магістрантаў сістэмай ведаў пра асаблівасці, прынцыпы, метады фарміравання дзіцячага білінгвізму, а таксама выпрацаваць у іх практычныя ўменні, неабходныя для рэалізацыі стратэгіі фарміравання білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў на ўроках па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне».

Мэта і задачы вучэбнай дысцыпліны

Мэта вучэбнай дысцыпліны – павышэнне ўзроўню тэарэтычнай і прафесійнай падрыхтоўкі магістрантаў шляхам фарміравання ўменняў праектаваць адукацыйны працэс, накіраваны на развіццё білінгвальнай асобы малодшага школьніка.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- пазнаёміць з унутранымі і знешнія фактарамі, прынцыпамі і метадамі фарміравання білінгвізму;
- сфарміраваць уяўленні пра розныя спосабы мадэлявання асобы навучэнца пачатковых класаў ва ўмовах блізкароднаснага руска-беларускага двухмоўя;
- вучыць рэалізоўваць стратэгію фарміравання білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў на ўроках па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне».

Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі магістра, сувязь з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі

Вучэбная дысцыпліна «Мадэлі фарміравання білінгвальнай асобы малодшага школьніка» ўваходзіць у модуль «Сучасныя тэндэнцыі развіцця пачатковай адукацыі» кампанента ўстановы адукацыі вучэбнага плана спецыяльнасці 7-06-0112-02 Пачатковая адукацыя. Вучэбная дысцыпліна паглыбляе, абагульняе і сістэматызуе веды магістрантаў, атрыманыя ў працэсе агульнай вышэйшай адукацыі пры вывучэнні вучэбных дысцыплін «Методыка выкладання беларускай мовы», «Методыка выкладання рускай мовы», «Методыка выкладання літаратурнага чытання», «Методыка навучання грамаце і каліграфія», «Методыка развіцця маўлення». Яна мае тэарэтычна-практычны характар: акрамя знаёмства з асноўнымі тэарэтычнымі паняццямі, прадугледжана выпрацоўка ў магістрантаў практычных навыкаў фарміравання білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў пры асваенні вучэбных праграм па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне».

Вучэбная дысцыпліна «Мадэлі фарміравання білінгвальнай асобы малодшага школьніка» цесна звязана з іншымі дысцыплінамі – «Праектаванне метапрадметнага адукацыйнага асяроддзя», «Праектаванне інавацыйнага адукацыйнага асяроддзя», «Праектаванне полікультурнага адукацыйнага асяроддзя».

Патрабаванні да асваення вучэбнай дысцыпліны ў адпаведнасці з прыкладным вучэбным планам

Згодна з вучэбным планам спецыяльнасці 7-06-0112-02 Пачатковая адукацыя вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Мадэлі фарміравання білінгвальнай асобы малодшага школьніка» павінна забяспечыць фарміраванне ў магістрантаў спецыялізаванай кампетэнцыі СК-1 *«праектаваць адукацыйны працэс, накіраваны на развіццё білінгвальнай асобы малодшага школьніка».*

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны магістрант павінен *ведаць*:

- асаблівасці праектавання працэсу білінгвальнай адукацыі на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі;
- унутраныя і знешнія фактары, прынцыпы і метады фарміравання білінгвізму, асаблівасці дзіцячага білінгвізму ў Рэспубліцы Беларусь.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны магістрант павінен *умець*:

- рэалізоўваць стратэгію фарміравання білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў ва ўмовах блізкароднаснага руска-беларускага двухмоўя;
- праектаваць метадычнае суправаджэнне працэсу моўнай адукацыі з апорай на розныя мадэлі фарміравання білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен *валодаць*:

- навыкамі распрацоўкі сістэмы вучэбна-пазнаваўчых задач, накіраваных на знаёмства навучэнцаў з моўнымі адзінкамі, асаблівасцямі іх функцыянавання ў маўленні, культурнай інфармацыяй, заключанай у іх;
- навыкамі распрацоўкі сістэмы вучэбна-практычных задач, накіраваных на выпрацоўку індывідуальных здольнасцей вучняў арыентавацца ва ўмовах зносін, планаваць маўленчую дзейнасць і кантраляваць развіццё камунікацыі ў цэлым і сваёй дзейнасці ў прыватнасці.

Агульная колькасць гадзін і колькасць аўдыторных гадзін, што адводзяцца на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны ў адпаведнасці з прыкладным вучэбным планам

Праграма вучэбнай дысцыпліны кампанента ўстановы адукацыі «Мадэлі фарміравання білінгвальнай асобы малодшага школьніка» разлічана на 96 вучэбных гадзін:

для дзённай формы атрымання адукацыі 14 г лекцыйных заняткаў і 20 г практычных заняткаў, 62 г – самастойная работа; форма кантролю – экзамен у 1 семестры;

для завочай формы атрымання адукацыі 4 г лекцыйных заняткаў і 4 г практычных заняткаў, 88 г – самастойная работа; форма кантролю – экзамен у 2 семестры.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Тэма 1. Білінгвізм і білінгвальнасць. Унутраныя і знешнія фактары фарміравання білінгвізму

Білінгвізм і білінгвальнасць. Білінгвальнасць як псіхалінгвістычная характарыстыка двухмоўнага індывіда. Якасная і колькасная характарыстыкі білінгвізму.

Унутраныя фактары, што вызначаюць спецыфіку духмоўя (псіхічныя працэсы, уласцівыя ўсім людзям, што авалодваюць мовай і належаць да пэўных узроставых груп; індывідуальныя асаблівасці суб'екта білінгвізму).

Знешнія фактары, што вызначаюць спецыфіку духмоўя (сацыяльныя ўмовы фарміравання білінгвізму; сітуацыі авалодання і карыстання мовай).

Тэма 2. Тыпы дзіцячага білінгвізму. Асаблівасці дзіцячага білінгвізму ў Рэспубліцы Беларусь

Крытэрыі выяўлення тыпаў дзіцячага білінгвізму: кампетэнцыя, камунікатыўная актыўнасць, форма мовы, узрост, спосаб і свядомасць фарміравання білінгвізму, этналінгвістычны крытэрый, прэстыжнасць і ступень роднасці моў, характар моўных кантактаў і характар узаемадзеяння моўных сістэм у свядомасці білінгва.

Улік крытэрыю білінгвальнай кампетэнцыі пры размежаванні збалансаванага і незбалансаванага дзіцячага білінгвізму. Улік крытэрыю камунікатыўнай актыўнасці пры размежаванні актыўнага і пасіўнага білінгвізму. Крытэрыі вылучэння прадуктыўнага, рэпрадуктыўнага і рэцэптыўнага білінгвізму. Улік спосабу фарміравання пры адрозненні натуральнага і штучнага білінгвізму. Улік свядомасці фарміравання пры вылучэнні стыхійнага і свядомага білінгвізму. Улік крытэрыю прэстыжнасці (сацыяпсіхалінгвістычная характарыстыка) пры адрозніванні адытыўнага і субтрактыўнага білінгвізму. Улік этнічнага складу сям'і і грамадства пры вылучэнні біэтнічнага і монаэтнічнага білінгвізму. Улік сацыялінгвістычнага крытэрыю ступені роднасці дзвюх моў пры размежаванні блізкароднаснага і неблізкароднаснага білінгвізму. Улік характару моўных кантактаў пры вылучэнні кантактнага і некантактнага дзіцячага білінгвізму. Улік характару ўзаемадзеяння моўных сістэм у свядомасці індывіда пры вылучэнні змешанага (каардынатыўнага і субардынатыўнага) і чыстага тыпаў білінгвізму. Асноўныя характарыстыкі білінгвізму малодшых школьнікаў у Рэспубліцы Беларусь.

Тэма 3. Прынцыпы і метады фарміравання дзіцячага білінгвізму

Прынцып «адзін чалавек – адна мова» (схемы і варыянты рэалізацыі). Лакальны прынцып («адна сітуацыя – адна мова», «адна краіна – адна мова»). Тэмпаральны прынцып (чаргаванне моў навучання на працягу дня, праз тыдзень, праз месяц). Прадметна-тэматычны прынцып (вывучэнне некаторых школьных прадметаў на роднай мове, а астатніх – на другой). Прынцып «пабочнага слухача». Сумяшчэнне прынцыпаў. Метады білінгвальнага выхавання. Бацькоўскія стратэгіі і стратэгіі дзяцей у засваенні моў.

Тэма 4. Мадэлі моўнай асобы навучэнца пачатковых класаў ва ўмовах блізкароднаснага руска-беларускага двухмоўя

Змест паняцця «моўная асоба». Разнастайнасць уяўленняў пра моўную асобу: мадэль сукупнай маўленчай дзейнасці групы асоб і моўны партрэт; калектыўная і індывідуальная моўная асоба; групавая моўная асоба; тыпавая і індывідуальная моўная асоба, білінгвальная асоба. Мадэляванне моўнай асобы ў псіхалінгвістыцы, сацыялінгвістыцы, лінгвадыдактыцы. Псіхалінгвістычная мадэль моўнай асобы Ю М. Караулава. Сацыялінгвістычная мадэль структуры моўнай асобы Л. П. Крысіна. Лінгвадыдактычная мадэль моўнай асобы Г. І. Богіна. Абагульненая мадэль білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў. Моўны партрэт білінгвальнай асобы навучэнца.

Тэма 5. Стратэгія фарміравання білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў ва ўмовах блізкароднаснага руска-беларускага двухмоўя

Стратэгічная мэта моўнай адукацыі. Падыходы да выкладання мовы, прынцыпы навучання, метады і сродкі фарміравання моўнай, маўленча-камунікатыўнай, сацыякультурнай і лінгвакультуралагічнай кампетэнцый білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Фарміраванне моўнага, камунікатыўнага, этычнага і эстэтычнага кампанентаў культуры маўлення навучэнца-білінгва. Сістэма вучэбна-пазнаваўчых задач, накіраваных на знаёмства навучэнцаў з моўнымі адзінкамі, асаблівасцямі іх функцыянавання ў маўленні, культурнай інфармацыяй, заключанай у іх. Сістэма вучэбна-практычных задач, накіраваных на выпрацоўку індывідуальных здольнасцей вучняў арыентавацца ва ўмовах зносін, планаваць маўленчую дзейнасць і кантраляваць развіццё камунікацыі ў цэлым і сваёй дзейнасці ў прыватнасці.

Тэма 6. Фарміраванне моўнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва пры асваенні адукацыйных праграм па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне»

Змест моўнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Засваенне дэкларатыўных ведаў. Выпрацоўка стратэгій авалодання другой мовай (завучванне, імітацыя, спрашчэнне, праверка гіпотэз, аўтаматызацыя новых ведаў у ходзе практычнай дзейнасці). Адхіленні ад нормы ў маўленні білінгваў. Тыпы памылак у маўленні дзяцей-білінгваў. Шляхі вывучэнння інтэрферэнцыі ў маўленні навучэнцаў-білінгваў. Праца па папярэджанні і выпраўленні інтэрферэнцыйных памылак навучэнцаў-білінгваў.

Тэма 7. Фарміраванне маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва пры асваенні адукацыйных праграм па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне»

Змест маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Выпрацоўка стратэгій карыстання мовай пры гаварэнні (планаванне і карэкціраванне выказвання, рэдуцыраванне першапачатковага плана выказвання і дасягненне мэты). Выпрацоўка стратэгій карыстання мовай пры ўспрыманні і разуменні паведамлення падчас слухання і чытання (спрашчэнне і апора на вядомае). Асваенне навучэнцамі пачатковых класаў механізму стварэння пісьмовага тэксту (вылучэнне прэдыката выказвання, планаванне будучага выказвання, адбор сэнсава-лагічнага і лексіка-граматычнага забеспячэння выказвання, пісьмовая арганізацыя ўнутраных сувязей сказаў у тэксце, кантроль за вынікам дзейнасці). Сістэма камунікатыўных практыкаванняў (рэспансіўныя, сітуатыўныя, рэпрадуктыўныя і прадуктыўныя тэкставыя, дыскусійныя, ініцыятыўныя) для фарміравання маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва.

Тэма 8. Фарміраванне сацыякультурнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва пры асваенні адукацыйных праграм па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне»

Змест сацыякультурнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Засваенне правіл і прынцыпаў зносін, выпрацоўка стратэгій і тактык маўленчых паводзін. Фарміраванне

ў навучэнцаў-білінгваў стратэгій самапрэзентацыі (стварэнне станоўчага іміджу), ветлівасці (просьба, парада, запрашэнне, прывітанне, развітанне, прабачэнне, удзячнасць, пахвала, камплімент). Навучанне тактоўнаму ўздзеянню на суразмоўцаў пры выкарыстанні стратэгій абвінавачвання, спрэчкі. Выкарыстанне дыскусійных і сітуатыўных практыкаванняў, накіраваных на засваенне нацыянальна-спецыфічных мадэлей паводзін. Навучанне беларускай і рускай мовам, выхаванне маўленчай культуры асобы ў супрацоўніцтве.

Тэма 9. Фарміраванне лінгвакультуралагічнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва пры асваенні адукацыйных праграм па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне»

Змест лінгвакультуралагічнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Фарміраванне бікультуральнасці навучэнца ва ўмовах блізкароднаснага руска-беларускага двухмоўя. Лінгвакультурэма як адзінка навучання мове, якая знаходзіць сваё выражэнне ў мове і адлюстроўвае культуру і менталітэт народа. Факты сіметрыі і асіметрыі лінгвакультурэм рускай і беларускай моў. Структурныя тыпы лінгвакультурэм. Лінгвакультурэмы, выражаныя словам: безэквівалентная, фонавая і канататыўная лексіка. Фразеалагізмы як лінгвакультурэмы, якія маюць сінтаксічную форму словазлучэння. Лінгвакультурэмы, якія паўтараюць структуру сказа (прыказкі, прымаўкі, крылатыя выразы). Прэцэдэнтныя тэксты як структурны тып лінгвакультурэм. Зместавае напаўненне розных тыпаў лінгвакультурэм, якое знаходзіць адлюстраванне ў вучэбна-метадычных комплексах па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне». Сістэма працы з мастацкімі і навукова-папулярнымі тэкстамі лінгвакультуралагічнага характару, уключанымі ў змест вучэбных дапаможнікаў.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
(дзённая форма атрымання адукацыі)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы заняткаў	Колькасць аўдыторных гадзін		Самастойная работа	Літаратура	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі			
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
1	**Білінгвізм і білінгвальнасць. Унутраныя і знешнія фактары фарміравання білінгвізму**	**2**		**8**		
1.1	Білінгвальнасць як псіхалінгвістычная характарыстыка двухмоўнага індывіда. Якасная і колькасная характарыстыкі білінгвізму	2		4	асн. [1], дадатк. [2], [9], [10]	Апытванне
1.2	Унутраныя і знешнія фактары, што вызначаюць спецыфіку духмоўя			4	асн. [1], дадатк. [2], [9], [10]	Апытванне
2	**Тыпы дзіцячага білінгвізму. Асаблівасці дзіцячага білінгвізму ў Рэспубліцы Беларусь**	**2**		**7**		
2.1	Крытэрыі выяўлення тыпаў дзіцячага білінгвізму: кампетэнцыя, камунікатыўная актыўнасць, форма мовы, узрост, спосаб і свядомасць фарміравання	1		4	асн. [1], дадатк.	Апытванне

	білінгвізму, этналінгвістычны крытэрый, прэстыжнасць і ступень роднасці моў, характар моўных кантактаў і характар узаемадзеяння моўных сістэм у свядомасці білінгва				[2], [9], [10]	
2.2	Асноўныя характарыстыкі білінгвізму малодшых школьнікаў у Рэспубліцы Беларусь	1		3	асн. [1], дадатк. [2], [9], [10]	Анкетаванне
3	**Прынцыпы і метады фарміравання дзіцячага білінгвізму**	**2**	**2**	**8**		
3.1	Прынцып «адзін чалавек – адна мова». Лакальны прынцып. Тэмпаральны прынцып. Прадметна-тэматычны прынцып. Прынцып «пабочнага слухача». Сумяшчэнне прынцыпаў	2		4	асн. [1], дадатк. [2], [9], [10]	Апытванне
3.2	Метады білінгвальнага выхавання. Бацькоўскія стратэгіі і стратэгіі дзяцей у засваенні моў		2	4	асн. [1], дадатк. [2], [9], [10]	Анкетаванне
4	**Мадэлі моўнай асобы навучэнца пачатковых класаў ва ўмовах блізкароднаснага руска-беларускага двухмоўя**	**4**		**6**		
4.1	Разнастайнасць уяўленняў пра моўную асобу: мадэль сукупнай маўленчай дзейнасці групы асоб і моўны партрэт; калектыўная і індывідуальная моўная асоба; групавая моўная асоба; тыпавая і індывідуальная моўная асоба, білінгвальная асоба. Мадэляванне	2		2	асн. [1], дадатк. [3], [9]	Апытванне

	моўнай асобы ў псіхалінгвістыцы, сацыялінгвістыцы. Псіхалінгвістычная мадэль моўнай асобы Ю М. Караулава. Сацыялінгвістычная мадэль структуры моўнай асобы Л. П. Крысіна					
4.2	Мадэляванне моўнай асобы ў лінгвадыдактыцы. Лінгвадыдактычная мадэль моўнай асобы Г. І. Богіна. Абагульненая мадэль білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў. Моўны партрэт білінгвальнай асобы навучэнца	2		4	асн. [1], дадатк. [3]	Апытванне
5	**Стратэгія фарміравання білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў ва ўмовах блізкароднаснага руска-беларускага двухмоўя**	**4**		**9**		
5.1	Мэта моўнай адукацыі. Падыходы да выкладання мовы, прынцыпы, метады і сродкі фарміравання моўнай, маўленча-камунікатыўнай, сацыякультурнай і лінгвакультуралагічнай кампетэнцый білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў	2		4	асн. [1], дадатк. [4], [5], [6], [7], [8]	Апытванне
5.2	Сістэма вучэбна-пазнаваўчых задач, накіраваных на знаёмства навучэнцаў з моўнымі адзінкамі, асаблівасцямі іх функцыянавання ў маўленні, культурнай інфармацыяй, заключанай у іх. Сістэма вучэбна-практычных задач, накіраваных на выпрацоўку індывідуальных здольнасцей вучняў арыентавацца ва ўмовах зносін, планаваць	2		5	асн. [1], дадатк. [4], [5], [6], [7], [8]	Апытванне

	маўленчую дзейнасць і кантраляваць развіццё камунікацыі					
6	**Фарміраванне моўнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва пры асваенні адукацыйных праграм па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне»**		**4**	**6**		
6.1	Змест моўнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Засваенне дэкларатыўных ведаў. Выпрацоўка стратэгій авалодання другой мовай		2	3	асн. [1], дадатк. [7], [9]	Выкананне практычных заданняў
6.2	Адхіленні ад нормы ў маўленні білінгваў. Тыпы памылак у маўленні дзяцей-білінгваў. Шляхі вывучэння інтэрферэнцыі ў маўленні навучэнцаў-білінгваў. Праца па папярэджанні і выпраўленні інтэрферэнцыйных памылак навучэнцаў-білінгваў		2	3	асн. [1], дадатк. [2], [7], [9]	Падбор дыдактычнага матэрыялу
7	**Фарміраванне маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва пры асваенні адукацыйных праграм па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне»**		**4**	**6**		
7.1	Змест маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Выпрацоўка стратэгій карыстання мовай пры гаварэнні, пры ўспрыманні і разуменні		2	3	асн. [1], дадатк. [6], [9]	Выкананне практычных заданняў

	паведамлення падчас слухання і чытання. Асваенне навучэнцамі пачатковых класаў механізму стварэння пісьмовага тэксту					
7.2	Сістэма камунікатыўных практыкаванняў для фарміравання маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва		2	3	асн. [1], дадатк. [6], [9]	Падбор дыдактачнага матэрыялу
8	**Фарміраванне сацыякультурнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва пры асваенні адукацыйных праграм па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне»**		**4**	**6**		
8.1	Змест сацыякультурнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Засваенне правіл і прынцыпаў зносін, выпрацоўка стратэгій і тактык маўленчых паводзін. Фарміраванне ў навучэнцаў-білінгваў стратэгій самапрэзентацыі, ветлівасці		2	3	асн. [1], дадатк. [8]	Выкананне практычных заданняў
8.2	Навучанне тактоўнаму ўздзеянню на суразмоўцаў пры выкарыстанні стратэгій абвінавачвання, спрэчкі. Выкарыстанне дыскусійных і сітуатыўных практыкаванняў, накіраваных на засваенне нацыянальна-спецыфічных мадэлей паводзін. Выхаванне маўленчай культуры асобы ў супрацоўніцтве		2	3	асн. [1], дадатк. [8]	Падбор дыдактачнага матэрыялу

9	**Фарміраванне лінгвакультуралагічнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва пры асваенні адукацыйных праграм па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне»**		**4**	**6**		
9.1	Змест лінгвакультуралагічнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Фарміраванне бікультуральнасці навучэнца. Лінгвакультурэма як адзінка навучання мове, якая знаходзіць сваё выражэнне ў мове і адлюстроўвае культуру і менталітэт народа. Факты сіметрыі і асіметрыі лінгвакультурэм рускай і беларускай моў. Структурныя тыпы лінгвакультурэм		2	3	асн. [1], дадатк. [4], [5]	Выкананне практычных заданняў
9.2	Зместавае напаўненне розных тыпаў лінгвакультурэм, якое знаходзіць адлюстраванне ў вучэбна-метадычных комплексах па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне». Сістэма працы з мастацкімі і навукова-папулярнымі тэкстамі лінгвакультуралагічнага характару, уключанымі ў змест вучэбных дапаможнікаў		2	3	асн. [1], дадатк. [4], [5]	Падбор дыдактачнага матэрыялу
	Усяго	***14***	***20***	***62***		**экзамен**

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
(завочная форма атрымання адукацыі)

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы заняткаў	Колькасць аўдыторных гадзін		Самастойная работа	Літаратура	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі			
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
1	**Білінгвізм і білінгвальнасць. Унутраныя і знешнія фактары фарміравання білінгвізму**	**2**		**10**		
1.1	Білінгвальнасць як псіхалінгвістычная характарыстыка двухмоўнага індывіда. Якасная і колькасная характарыстыкі білінгвізму	2		4	асн. [1], дадатк. [2], [9], [10]	Апытванне
1.2	Унутраныя і знешнія фактары, што вызначаюць спецыфіку духмоўя			6	асн. [1], дадатк. [2], [9], [10]	Апытванне
2	**Тыпы дзіцячага білінгвізму. Асаблівасці дзіцячага білінгвізму ў Рэспубліцы Беларусь**			**9**		
2.1	Крытэрыі выяўлення тыпаў дзіцячага білінгвізму: кампетэнцыя, камунікатыўная актыўнасць, форма			5	асн. [1], дадатк.	Апытванне

	мовы, узрост, спосаб і свядомасць фарміравання білінгвізму, этналінгвістычны крытэрый, прэстыжнасць і ступень роднасці моў, характар моўных кантактаў і характар узаемадзеяння моўных сістэм у свядомасці білінгва				[2], [9], [10]	
2.2	Асноўныя характарыстыкі білінгвізму малодшых школьнікаў у Рэспубліцы Беларусь			4	асн. [1], дадатк. [2], [9], [10]	Анкетаванне
3	**Прынцыпы і метады фарміравання дзіцячага білінгвізму**			**12**		
3.1	Прынцып «адзін чалавек – адна мова». Лакальны прынцып. Тэмпаральны прынцып. Прадметна-тэматычны прынцып. Прынцып «пабочнага слухача». Сумяшчэнне прынцыпаў			6	асн. [1], дадатк. [2], [9], [10]	Апытванне
3.2	Метады білінгвальнага выхавання. Бацькоўскія стратэгіі і стратэгіі дзяцей у засваенні моў			6	асн. [1], дадатк. [2], [9], [10]	Анкетаванне
4	**Мадэлі моўнай асобы навучэнца пачатковых класаў ва ўмовах блізкароднаснага руска-беларускага двухмоўя**		**2**	**8**		
4.1	Разнастайнасць уяўленняў пра моўную асобу: мадэль сукупнай маўленчай дзейнасці групы асоб і моўны партрэт; калектыўная і індывідуальная моўная асоба; групавая моўная асоба; тыпавая і індывідуальная			4	асн. [1], дадатк. [3], [9]	Апытванне

	моўная асоба, білінгвальная асоба. Мадэляванне моўнай асобы ў псіхалінгвістыцы, сацыялінгвістыцы. Псіхалінгвістычная мадэль моўнай асобы Ю М. Караулава. Сацыялінгвістычная мадэль структуры моўнай асобы Л. П. Крысіна					
4.2	Мадэляванне моўнай асобы ў лінгвадыдактыцы. Лінгвадыдактычная мадэль моўнай асобы Г. І. Богіна. Абагульненая мадэль білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў. Моўны партрэт білінгвальнай асобы навучэнца		2	4	асн. [1], дадатк. [3]	Апытванне
5	**Стратэгія фарміравання білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў ва ўмовах блізкароднаснага руска-беларускага двухмоўя**	**2**		**11**		
5.1	Мэта моўнай адукацыі. Падыходы да выкладання мовы, прынцыпы, метады і сродкі фарміравання моўнай, маўленча-камунікатыўнай, сацыякультурнай і лінгвакультуралагічнай кампетэнцый білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў	2		4	асн. [1], дадатк. [4], [5], [6], [7], [8]	Апытванне
5.2	Сістэма вучэбна-пазнаваўчых задач, накіраваных на знаёмства навучэнцаў з моўнымі адзінкамі, асаблівасцямі іх функцыянавання ў маўленні, культурнай інфармацыяй, заключанай у іх. Сістэма вучэбна-практычных задач, накіраваных на выпрацоўку індывідуальных здольнасцей вучняў			7	асн. [1], дадатк. [4], [5], [6], [7], [8]	Апытванне

	арыентавацца ва ўмовах зносін, планаваць маўленчую дзейнасць і кантраляваць развіццё камунікацыі					
6	**Фарміраванне моўнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва пры асваенні адукацыйных праграм па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне»**		**2**	**8**		
6.1.	Змест моўнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Засваенне дэкларатыўных ведаў. Выпрацоўка стратэгій авалодання другой мовай		2	3	асн. [1], дадатк. [7], [9]	Выкананне практычных заданняў
6.2	Адхіленні ад нормы ў маўленні білінгваў. Тыпы памылак у маўленні дзяцей-білінгваў. Шляхі вывучэння інтэрферэнцыі ў маўленні навучэнцаў-білінгваў. Праца па папярэджанні і выпраўленні інтэрферэнцыйных памылак навучэнцаў-білінгваў			5	асн. [1], дадатк. [2], [7], [9]	Падбор дыдактачнага матэрыялу
7	**Фарміраванне маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва пры асваенні адукацыйных праграм па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне».**			**10**		
7.1	Змест маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Выпрацоўка стратэгій карыстання			5	асн. [1], дадатк.	Выкананне практычных заданняў

	мовай пры гаварэнні, пры ўспрыманні і разуменні паведамлення падчас слухання і чытання. Асваенне навучэнцамі пачатковых класаў механізму стварэння пісьмовага тэксту				[6], [9]	
7.2	Сістэма камунікатыўных практыкаванняў для фарміравання маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва			5	асн. [1], дадатк. [6], [9]	Падбор дыдактачнага матэрыялу
8	**Фарміраванне сацыякультурнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва пры асваенні адукацыйных праграм па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне».**			**10**		
8.1	Змест сацыякультурнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Засваенне правіл і прынцыпаў зносін, выпрацоўка стратэгій і тактык маўленчых паводзін. Фарміраванне ў навучэнцаў-білінгваў стратэгій самапрэзентацыі, ветлівасці.			5	асн. [1], дадатк. [8]	Выкананне практычных заданняў
8.2	Навучанне тактоўнаму ўздзеянню на суразмоўцаў пры выкарыстанні стратэгій абвінавачвання, спрэчкі. Выкарыстанне дыскусійных і сітуатыўных практыкаванняў, накіраваных на засваенне нацыянальна-спецыфічных мадэлей паводзін. Выхаванне маўленчай культуры асобы ў супрацоўніцтве.			5	асн. [1], дадатк. [8]	Падбор дыдактачнага матэрыялу

9	**Фарміраванне лінгвакультуралагічнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва пры асваенні адукацыйных праграм па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне»**			**10**		
9.1	Змест лінгвакультуралагічнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Фарміраванне бікультуральнасці навучэнца. Лінгвакультурэма як адзінка навучання мове, якая знаходзіць сваё выражэнне ў мове і адлюстроўвае культуру і менталітэт народа. Факты сіметрыі і асіметрыі лінгвакультурэм рускай і беларускай моў. Структурныя тыпы лінгвакультурэм			5	асн. [1], дадатк. [4], [5]	Выкананне практычных заданняў
9.2	Зместавае напаўненне розных тыпаў лінгвакультурэм, якое знаходзіць адлюстраванне ў вучэбна-метадычных комплексах па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне». Сістэма працы з мастацкімі і навукова-папулярнымі тэкстамі лінгвакультуралагічнага характару, уключанымі ў змест вучэбных дапаможнікаў			5	асн. [1], дадатк. [4], [5]	Падбор дыдактачнага матэрыялу
	Усяго	***4***	***4***	***88***		**экзамен**

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. Свірыдзенка, В. І. Фарміраванне маўленчай культуры білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў: тэорыя і практыка / В. І. Свірыдзенка ; Беларус. дзярж. пед. ун-т. – Мінск : БГПУ, 2019. – 280 с.

Дадатковая літаратура

2. Двуязычие: теория и практика : монография / А. А. Гируцкий [и др.] ; под ред. А. А. Гируцкого ; Белорус. гос. пед. ун-т. – Минск : БГПУ, 2012. – 159 с.
3. Свірыдзенка, В. І. Станаўленне моўнай асобы навучэнца ва ўмовах блізкароднаснага двухмоўя / В. І. Свірыдзенка // Адукацыя і выхаванне. – 2019. – № 8. – С. 58–64.
4. Свірыдзенка, В. І. Стратэгія фарміравання маўленчай культуры білінгвальнай асобы вучняў пачатковых класаў / В. І. Свірыдзенка // Вес. БДПУ. Сер. 1, Педагогіка. Псіхалогія. Філалогія. – 2019. – № 1. – С. 10–14.
5. Свірыдзенка, В. І. Фарміраванне лінгвакультуралагічнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва на ўроках беларускай мовы / В. І. Свірыдзенка // Беларуская мова – галоўная гісторыка-культурная каштоўнасць нацыі і дзяржавы (Да 90-годдзя Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа) : зб. навук. арт. : у 2 ч. / НАН Беларусі, Цэнтр даслед. беларус. культуры, мовы і літ., Ін-т мовазнаўства ; пад агул. рэд. І. Л. Капылова ; навук. рэд.: В. У. Міцкевіч, І. У. Ялынцава. – Мінск, 2021. – Ч. 2. – С. 117–124.
6. Свірыдзенка, В. І. Фарміраванне маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі і камунікатыўнага кампанента культуры беларускага маўлення навучэнца-білінгва на ўроках беларускай мовы / В. І. Свірыдзенка // Пачатк. навучанне: сям'я, дзіцячы сад, шк. – 2019. – № 9. – С. 3–8.
7. Свірыдзенка, В. І. Фарміраванне моўнай кампетэнцыі і моўнага кампанента культуры беларускага маўлення навучэнца-білінгва на ўроках беларускай мовы / В. І. Свірыдзенка // Весн. адукацыі. – 2019. – № 8. – С. 11–19.
8. Свірыдзенка, В. І. Фарміраванне сацыякультурнай кампетэнцыі і этычнага кампанента культуры беларускага маўлення навучэнца-білінгва на ўроках беларускай мовы / В. І. Свірыдзенка // Пачатк. навучанне: сям'я, дзіцячы сад, шк. – 2019. – № 10. – С. 3–10.
9. Цейтлин, С. Н. Освоение языка ребенком в ситуации двуязычия / С. Н. Цейтлин, Г. Н. Чиршева, Т. В. Кузьмина. – СПб. : Златоуст, 2014. – 140 с.
10. Чиршева, Г. Н. Детский билингвизм: одновременное усвоение двух языков / Г. Н. Чиршева. – СПб. : Златоуст, 2012. – 488 с.

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная

1. Свірыдзенка, В. І. Фарміраванне маўленчай культуры білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў: тэорыя і практыка / В. І. Свірыдзенка. – Мінск : Беларус. дзярж. пед. ун-т, 2019. – 280 с.

Дадатковая

2. Двуязычие: теория и практика / А. А. Гируцкий [и др.] ; под ред. А. А. Гируцкого. – Минск : Белорус. гос. пед. ун-т, 2012. – 159 с.

3. Свірыдзенка, В. І. Станаўленне моўнай асобы навучэнца ва ўмовах блізкароднаснага двухмоўя / В. І. Свірыдзенка // Адукацыя і выхаванне. – 2019. – № 8. – С. 58–64.

4. Свірыдзенка, В. І. Стратэгія фарміравання маўленчай культуры білінгвальнай асобы вучняў пачатковых класаў / В. І. Свірыдзенка // Вес. БДПУ. Сер. 1, Педагогіка. Псіхалогія. Філалогія. – 2019. – № 1. – С. 10–14.

5. Свірыдзенка, В. І. Фарміраванне лінгвакультуралагічнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва на ўроках беларускай мовы / В. І. Свірыдзенка // Беларуская мова – галоўная гісторыка-культурная каштоўнасць нацыі і дзяржавы (да 90-годдзя Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа) : зб. навук. арт. : у 2 ч. / Нац. акад. навук Беларусі, Цэнтр даслед. беларус. культуры, мовы і літ., Ін-т мовазнаўства імя Якуба Коласа ; пад агул. рэд. І. Л. Капылова ; навук. рэд. В. У. Міцкевіч, І. У. Ялынцава. – Мінск : Беларуская навука, 2021. – Ч. 2. – С. 117–124.

6. Свірыдзенка, В. І. Фарміраванне маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі і камунікатыўнага кампанента культуры беларускага маўлення навучэнца-білінгва на ўроках беларускай мовы / В. І. Свірыдзенка // Пачатк. навучанне: сям'я, дзіцячы сад, шк. – 2019. – № 9. – С. 3–8.

7. Свірыдзенка, В. І. Фарміраванне моўнай кампетэнцыі і моўнага кампанента культуры беларускага маўлення навучэнца-білінгва на ўроках беларускай мовы / В. І. Свірыдзенка // Весн. адукацыі. – 2019. – № 8. – С. 11–19.

8. Свірыдзенка, В. І. Фарміраванне сацыякультурнай кампетэнцыі і этычнага кампанента культуры беларускага маўлення навучэнца-білінгва на ўроках беларускай мовы / В. І. Свірыдзенка // Пачатк. навучанне: сям'я, дзіцячы сад, шк. – 2019. – № 10. – С. 3–10.

9. Цейтлин, С. Н. Освоение языка ребёнком в ситуации двуязычия / С. Н. Цейтлин, Г. Н. Чиршева, Т. В. Кузьмина. – СПб. : Златоуст, 2014. – 140 с.

10. Чиршева, Г. Н. Детский билингвизм: одновременное усвоение двух языков / Г. Н. Чиршева. – СПб. : Златоуст, 2012. – 488 с.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ МАГІСТРАНТАЎ

Мэтай самастойнай работы магістрантаў па вучэбнай дысцыпліне з'яўляецца авалоданне ведамі, уменнямі і навыкамі развіцця білінгвальнай асобы малодшага школьніка, вопытам творчай і даследчай дзейнасці. Самастойная работа магістрантаў арганізуецца ў адпаведнасці з метадычнымі рэкамендацыямі, зацверджанымі Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь 18.11.2019 і спрыяе развіццю самастойнасці, адказнасці і арганізаванасці, творчага падыходу да рашэння праблем вучэбнага і прафесійнага ўзроўню.

Асноўнымі відамі самастойнай работы магістрантаў па вучэбнай дысцыпліне «Мадэлі фарміравання білінгвальнай асобы малодшага школьніка» з'яўляюцца:

- засваенне тэарэтычнага матэрыялу на базе канспектаў лекцый і рэкамендаванай вучэбнай літаратуры,
- падрыхтоўка да практычных заняткаў,
- выкананне дамашніх заданняў,
- падрыхтоўка вусных паведамленняў,
- распрацоўка анкет, анкетаванне навучэнцаў і іх бацькоў,
- падбор дыдактычнага матэрыялу да ўрокаў,
- распрацоўка фрагментаў урокаў.

Самастойная работа магістрантаў ажыццяўляецца ў форме дзелавога ўзаемадзеяння: магістрант атрымлівае ад выкладчыка непасрэдныя ўказанні, рэкамендацыі па арганізацыі і змесце самастойнай дзейнасці, выкладчык выконвае функцыю кіравання (праз улік, кантроль і карэкцыю памылковых дзеянняў) і ацэнку вынікаў.

Выконваючы самастойную работу, магістрант павінен:

- засвоіць матэрыял, які выносіцца на самастойную работу і прапанаваны па вучэбнай дысцыпліне «Мадэлі фарміравання білінгвальнай асобы малодшага школьніка»,
- здзяйсняць самастойную работу ў арганізацыйных формах, прадугледжаных вучэбнай праграмай,
- выконваць самастойную работу ў адпаведнасці з графікам, відамі і тэрмінамі, вызначанымі выкладчыкам.

Патрабаванні да выканання самастойнай работы магістрантаў дзённай формы атрымання адукацыі

№ п/п	Назва тэмы, раздзела	Коль-ць гадзін на СР	Заданне	Форма выканання
1	Білінгвальнасць як псіхалінгвістычная характарыстыка двухмоўнага індывіда. Якасная і колькасная характарыстыкі білінгвізму	4	Распрацаваць канспект пытання і схему «Якасная і колькасная характарыстыкі білінгвізму».	Канспект пытання і схема характарыстык білінгвізму.
2	Унутраныя і знешнія фактары, што вызначаюць спецыфіку духмоўя	4	Распрацаваць канспект пытання і схему «Унутраныя і знешнія фактары фарміравання білінгвізму».	Канспект пытання і схема фактараў фарміравання білінгвізму.
3	Крытэрыі выяўлення тыпаў дзіцячага білінгвізму: кампетэнцыя, камунікатыўная актыўнасць, форма мовы, узрост, спосаб і свядомасць фарміравання білінгвізму, этналінгвістычны крытэрый, прэстыжнасць і ступень роднасці моў, характар моўных кантактаў і характар узаемадзеяння моўных сістэм у свядомасці білінгва	4	Складзі анатаваны пералік артыкулаў па праблеме фарміравання дзіцячага білінгвізму (за апошнія 10 гадоў). Саставіць табліцу «Крытэрыі выяўлення тыпаў дзіцячага білінгвізму».	Анатаваны пералік артыкулаў і табліца крытэрыяў выяўлення дзіцячага білінгвізму.
4	Асноўныя характарыстыкі білінгвізму малодшых школьнікаў у Рэспубліцы Беларусь	3	Вылучэнне асноўных характарыстык білінгвізму навучэнцаў 1 (2, 3 або 4) класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай або рускай мовамі навучання.	Распрацоўка анкет. Аналіз вынікаў анкетавання навучэнцаў пачатковых класаў.
5	Прынцып «адзін чалавек – адна мова». Лакальны прынцып. Тэмпаральны прынцып. Прадметна-тэматычны прынцып. Прынцып «пабочнага слухача». Сумяшчэнне прынцыпаў	4	Распрацаваць канспект пытання і схему «Прынцыпы фарміравання дзіцячага білінгвізму».	Канспект пытання і схема «Прынцыпы фарміравання дзіцячага білінгвізму».
6	Метады білінгвальнага выхавання. Бацькоўскія стратэгіі і	4	Вылучэнне метадаў выхавання навучэнцаў канкрэтнага класа ўстановы агуль-	Распрацоўка анкет. Аналіз вынікаў анкетавання

	стратэгіі дзяцей у засваенні моў		най сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання.	бацькоў навучэнцаў установы агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання.
7	Разнастайнасць уяўленняў пра моўную асобу: мадэль сукупнай маўленчай дзейнасці групы асоб і моўны партрэт; калектыўная і індывідуальная моўная асоба; групавая моўная асоба; тыпавая і індывідуальная моўная асоба, білінгвальная асоба. Мадэляванне моўнай асобы ў псіхалінгвістыцы, сацыялінгвістыцы. Псіхалінгвістычная мадэль моўнай асобы Ю. М. Караулава. Сацыялінгвістычная мадэль структуры моўнай асобы Л.П. Крысіна	2	Распрацаваць канспект пытання і схему «Мадэлі моўнай асобы».	Канспект пытання і схема «Мадэлі моўнай асобы».
8	Мадэляванне моўнай асобы ў лінгвадыдактыцы. Лінгвадыдактычная мадэль моўнай асобы Г. І. Богіна. Абагульненая мадэль білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў. Моўны партрэт білінгвальнай асобы навучэнца	4	На аснове аналізу навуковай літаратуры скласці параўнальную характарыстыку лінгвадыдактычнай мадэлі моўнай асобы Г. І. Богіна і абагульненай мадэлі білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў.	Табліца «Параўнальная характарыстыка мадэлей моўнай асобы і білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў».
9	Мэта моўнай адукацыі. Падыходы да выкладання мовы, прынцыпы, метады і сродкі фарміравання моўнай, маўленча-камунікатыўнай, сацыякультурнай і лінгвакультуралагічнай кампетэнцый білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў	4	На аснове аналізу навуковай літаратуры і нарматыўнага забеспячэння моўнай адукацыі скласці канспект пытання.	Канспект пытання.

10	Сістэма вучэбна-пазнаваўчых задач, накіраваных на знаёмства навучэнцаў з моўнымі адзінкамі, асаблівасцямі іх функцыянавання ў маўленні, культурнай інфармацыяй, заключанай у іх. Сістэма вучэбна-практычных задач, накіраваных на выпрацоўку індывідуальных здольнасцей вучняў арыентавацца ва ўмовах зносін, планаваць маўленчую дзейнасць і кантраляваць развіццё камунікацыі	5	Распрацоўка вучэбна-практычных задач, накіраваных на выпрацоўку ў вучняў 2 (3 або 4) класа здольнасцей арыентавацца ва ўмовах зносін і планаваць маўленчую дзейнасць.	Падрыхтоўка і правядзенне фрагментаў урокаў з выкарыстаннем распрацаваных вучэбна-практычных задач.
11	Змест моўнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Засваенне дэкларатыўных ведаў. Выпрацоўка стратэгій авалодання другой мовай	3	Распрацаваць канспект пытання і схему «Стратэгіі авалодання другой мовай».	Канспект пытання і схема «Стратэгіі авалодання другой мовай».
12	Адхіленні ад нормы ў маўленні білінгваў. Тыпы памылак у маўленні дзяцей-білінгваў. Шляхі вывучэння інтэрферэнцыі ў маўленні навучэнцаў-білінгваў. Праца па папярэджанні і выпраўленні інтэрферэнцыйных памылак навучэнцаў-білінгваў	3	Распрацоўка практыкаванняў, накіраваных на папярэджанне і выпраўленне інтэрферэнцыйных памылак навучэнцаў 2 (3 або 4) класа.	Падрыхтоўка і правядзенне фрагмента ўрока з выкарыстаннем распрацаваных практыкаванняў.
13	Змест маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Выпрацоўка стратэгій карыстання мовай пры гаварэнні, пры ўспрыманні і разуменні паведамлення падчас слухання і чытання. Асваен-	3	Распрацаваць канспект пытання і схему «Стратэгіі карыстання другой мовай».	Канспект пытання і схема «Стратэгіі карыстання другой мовай».

	не навучэнцамі пачатковых класаў механізму стварэння пісьмовага тэксту			
14	Сістэма камунікатыўных практыкаванняў для фарміравання маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва	3	Падбор камунікатыўных практыкаванняў для фарміравання маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнцаў 2 (3 або 4) класа пры вывучэнні раздзела «Сказ».	Падрыхтоўка і правядзенне фрагмента ўрока з выкарыстаннем падабраных практыкаванняў.
15	Змест сацыякультурнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Засваенне правіл і прынцыпаў зносін, выпрацоўка стратэгій і тактык маўленчых паводзін. Фарміраванне ў навучэнцаў-білінгваў стратэгій самапрэзентацыі, ветлівасці	3	Распрацаваць канспект пытання і схему «Стратэгіі і тактыкі маўленчых паводзін».	Канспект пытання і схема «Стратэгіі і тактыкі маўленчых паводзін».
16	Навучанне тактоўнаму ўздзеянню на суразмоўцаў пры выкарыстанні стратэгій абвінавачвання, спрэчкі. Выкарыстанне дыскусійных і сітуатыўных практыкаванняў, накіраваных на засваенне нацыянальна-спецыфічных мадэлей паводзін. Выхаванне маўленчай культуры асобы ў супрацоўніцтве	3	Распрацоўка дыскусійных практыкаванняў, накіраваных на выпрацоўку ў навучэнцаў стратэгій абвінавачвання, спрэчкі.	Падрыхтоўка і правядзенне фрагмента ўрока з выкарыстаннем распрацаваных практыкаванняў.
17	Змест лінгвакультуралагічнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Фарміраванне бікультуральнасці навучэнца. Лінгвакультурэма як адзінка навучання мове, якая знаходзіць сваё выражэнне ў мове і адлюстроў-	3	Распрацаваць канспект пытання і схему «Структурныя тыпы лінгвакультурэм».	Канспект пытання і схема «Структурныя тыпы лінгвакультурэм».

	вае культуру і менталітэт народа. Факты сіметрыі і асіметрыі лінгвакультурэм рускай і беларускай моў. Структурныя тыпы лінгвакультурэм			
18	Зместавае напаўненне розных тыпаў лінгвакультурэм, якое знаходзіць адлюстраванне ў вучэбна-метадычных комплексах па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне». Сістэма працы з мастацкімі і навукова-папулярнымі тэкстамі лінгвакультуралагічнага характару, уключанымі ў змест вучэбных дапаможнікаў	3	Сэнсавы аналіз мастацкага або навукова-папулярнага тэксту лінгвакультуралагічнага характару.	Распрацоўка сістэмы пытанняў па тэксце.
	Усяго	**62**		

Патрабаванні да выканання самастойнай работы магістрантаў завочнай формы атрымання адукацыі

№ п/п	Назва тэмы, раздзела	Коль-ць гадзін на СР	Заданне	Форма выканання
1	Білінгвальнасць як псіхалінгвістычная характарыстыка двухмоўнага індывіда. Якасная і колькасная характарыстыкі білінгвізму	4	Распрацаваць канспект пытання і схему «Якасная і колькасная характарыстыкі білінгвізму».	Канспект пытання і схема характарыстык білінгвізму.
2	Унутраныя і знешнія фактары, што вызначаюць спецыфіку духмоўя	6	Распрацаваць канспект пытання і схему «Унутраныя і знешнія фактары фарміравання білінгвізму».	Канспект пытання і схема фактараў фарміравання білінгвізму.
3	Крытэрыі выяўлення тыпаў дзіцячага білінгвізму: кампетэнцыя, камунікатыўная актыўнасць, форма мовы, узрост, спосаб і свядомасць фарміравання білінгвізму, этналінгвістычны крытэрый, прэстыжнасць і ступень роднасці моў, характар моўных кантактаў і характар узаемадзеяння моўных сістэм у свядомасці білінгва	5	Складзі анатаваны пералік дысертацыйных даследаванняў і артыкулаў па праблеме фарміравання дзіцячага білінгвізму (за апошнія 10 гадоў). Саставіць табліцу «Крытэрыі выяўлення тыпаў дзіцячага білінгвізму».	Анатаваны пералік дысертацыйных даследаванняў і артыкулаў; табліца крытэрыяў выяўлення дзіцячага білінгвізму.
4	Асноўныя характарыстыкі білінгвізму малодшых школьнікаў у Рэспубліцы Беларусь	4	Вылучэнне асноўных характарыстык білінгвізму навучэнцаў 1 (2, 3 або 4) класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання.	Распрацоўка анкет. Аналіз вынікаў анкетавання навучэнцаў пачатковых класаў устаноў адукацыі розных тыпаў.
5	Прынцып «адзін чалавек – адна мова». Лакальны прынцып. Тэмпаральны прынцып. Прадметна-тэматычны прынцып. Прынцып «пабочнага слухача». Сумяшчэнне прынцыпаў	6	Распрацаваць канспект пытання і табліцу «Прынцыпы фарміравання дзіцячага білінгвізму».	Канспект пытання і табліца «Прынцыпы фарміравання дзіцячага білінгвізму».
6	Метады білінгвальнага выхавання. Бацькоўскія стратэгіі і	6	Вылучэнне метадаў выхавання навучэнцаў двух класаў устаноў агульнай сярэд-	Распрацоўка анкет. Аналіз вынікаў анкетавання

	стратэгіі дзяцей у засваенні моў		няй адукацыі з беларускай мовай навучання і з рускай мовай навучання.	бацькоў навучэнцаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і з рускай мовай навучання.
7	Разнастайнасць уяўленняў пра моўную асобу: мадэль сукупнай маўленчай дзейнасці групы асоб і моўны партрэт; калектыўная і індывідуальная моўная асоба; групавая моўная асоба; тыпавая і індывідуальная моўная асоба, білінгвальная асоба. Мадэляванне моўнай асобы ў псіхалінгвістыцы, сацыялінгвістыцы. Псіхалінгвістычная мадэль моўнай асобы Ю. М. Караулава. Сацыялінгвістычная мадэль структуры моўнай асобы Л.П. Крысіна	4	Распрацаваць канспект пытання і схему «Мадэлі моўнай асобы». Скласці параўнальную характарыстыку псіхалінгвістычнай і сацыялінгвістычнай мадэлей моўнай асобы.	Канспект пытання і схема «Мадэлі моўнай асобы». Табліца «Параўнальная характарыстыка псіхалінгвістычнай і сацыялінгвістычнай мадэлей моўнай асобы».
8	Мадэляванне моўнай асобы ў лінгвадыдактыцы. Лінгвадыдактычная мадэль моўнай асобы Г. І. Богіна. Абагульненая мадэль білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў. Моўны партрэт білінгвальнай асобы навучэнца	4	На аснове аналізу навуковай літаратуры скласці параўнальную характарыстыку лінгвадыдактычнай мадэлі моўнай асобы Г. І. Богіна і абагульненай мадэлі білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў.	Табліца «Параўнальная характарыстыка мадэлей моўнай асобы і білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў».
9	Мэта моўнай адукацыі. Падыходы да выкладання мовы, прынцыпы, метады і сродкі фарміравання моўнай, маўленча-камунікатыўнай, сацыякультурнай і лінгвакультуралагічнай кампетэнцый білінгвальнай асобы навучэнца пачатковых класаў на	4	На аснове аналізу навуковай літаратуры і нарматыўнага забеспячэння моўнай адукацыі скласці канспект пытання.	Канспект пытання.

	кожнай з дзвюх дзяржаўных моў			
10	Сістэма вучэбна-пазнаваўчых задач, накіраваных на знаёмства навучэнцаў з моўнымі адзінкамі, асаблівасцямі іх функцыянавання ў маўленні, культурнай інфармацыяй, заключанай у іх. Сістэма вучэбна-практычных задач, накіраваных на выпрацоўку індывідуальных здольнасцей вучняў арыентавацца ва ўмовах зносін, планаваць маўленчую дзейнасць і кантраляваць развіццё камунікацыі	7	Распрацоўка вучэбна-пазнаваўчых задач, накіраваных на знаёмства навучэнцаў 2 (3 або 4) класа з моўнымі адзінкамі. Распрацоўка вучэбна-практычных задач, накіраваных на выпрацоўку ў вучняў 2 (3 або 4) класа здольнасцей арыентавацца ва ўмовах зносін і планаваць маўленчую дзейнасць.	Падрыхтоўка і правядзенне фрагментаў урокаў з выкарыстаннем распрацаваных вучэбна-пазнаваўчых і вучэбна-практычных задач.
11	Змест моўнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Засваенне дэкларатыўных ведаў. Выпрацоўка стратэгій авалодання другой мовай	3	Распрацаваць канспект пытання і схему «Стратэгіі авалодання другой мовай».	Канспект пытання і схема «Стратэгіі авалодання другой мовай».
12	Адхіленні ад нормы ў маўленні білінгваў. Тыпы памылак у маўленні дзяцей-білінгваў. Шляхі вывучэння інтэрферэнцыі ў маўленні навучэнцаў-білінгваў. Праца па папярэджанні і выпраўленні інтэрферэнцыйных памылак навучэнцаў-білінгваў	5	Распрацоўка практыкаванняў, накіраваных на папярэджанне і выпраўленне інтэрферэнцыйных памылак навучэнцаў 2, 3 і 4 класа.	Падрыхтоўка і правядзенне фрагментаў урокаў з выкарыстаннем распрацаваных практыкаванняў.
13	Змест маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Выпрацоўка стратэгій карыстання мовай пры гаварэнні, пры ўспрыманні і	5	Распрацаваць канспект пытання і схемы «Стратэгіі карыстання другой мовай», «Механізм стварэння пісьмовага тэксту».	Канспект пытання і схемы «Стратэгіі карыстання другой мовай», «Механізм стварэння пісьмовага тэксту».

	разуменні паведамлення падчас слухання і чытання. Асваенне навучэнцамі пачатковых класаў механізму стварэння пісьмовага тэксту			
14	Сістэма камунікатыўных практыкаванняў для фарміравання маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнца-білінгва	5	Падбор камунікатыўных практыкаванняў для фарміравання маўленча-камунікатыўнай кампетэнцыі навучэнцаў 2, 3 і 4 класаў пры вывучэнні раздзела «Сказ».	Падрыхтоўка і правядзенне фрагментаў урокаў з выкарыстаннем падабраных практыкаванняў.
15	Змест сацыякультурнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Засваенне правіл і прынцыпаў зносін, выпрацоўка стратэгій і тактык маўленчых паводзін. Фарміраванне ў навучэнцаў-білінгваў стратэгій самапрэзентацыі, ветлівасці	5	Распрацаваць канспект пытання і схемы «Правілы і прынцыпы зносін», «Стратэгіі і тактыкі маўленчых паводзін».	Канспект пытання і схемы «Правілы і прынцыпы зносін», «Стратэгіі і тактыкі маўленчых паводзін».
16	Навучанне тактоўнаму ўздзеянню на суразмоўцаў пры выкарыстанні стратэгій абвінавачвання, спрэчкі. Выкарыстанне дыскусійных і сітуатыўных практыкаванняў, накіраваных на засваенне нацыянальна-спецыфічных мадэлей паводзін. Выхаванне маўленчай культуры асобы ў супрацоўніцтве	5	Распрацоўка дыскусійных і сітуатыўных практыкаванняў, накіраваных на засваенне нацыянальна-спецыфічных мадэлей паводзін.	Падрыхтоўка і правядзенне фрагментаў урокаў з выкарыстаннем распрацаваных практыкаванняў.
17	Змест лінгвакультуралагічнай кампетэнцыі навучэнца пачатковых класаў на кожнай з дзвюх дзяржаўных моў. Фарміраванне бікультуральнасці навучэнца. Лінгвакультурэма як адзінка наву-	5	Распрацаваць канспект пытання і схемы «Метады фарміравання бікультуральнасці навучэнца-білінгва», «Структурныя тыпы лінгвакультурэм».	Канспект пытання і схемы «Метады фарміравання бікультуральнасці навучэнца-білінгва», «Структурныя тыпы лінгвакультурэм».

	чання мове, якая знаходзіць сваё выражэнне ў мове і адлюстроўвае культуру і менталітэт народа. Факты сіметрыі і асіметрыі лінгвакультурэм рускай і беларускай моў. Структурныя тыпы лінгвакультурэм			
18	Зместавае напаўненне розных тыпаў лінгвакультурэм, якое знаходзіць адлюстраванне ў вучэбна-метадычных комплексах па вучэбных прадметах «Русский язык», «Беларуская мова», «Литературное чтение», «Літаратурнае чытанне». Сістэма працы з мастацкімі і навукова-папулярнымі тэкстамі лінгвакультуралагічнага характару, уключанымі ў змест вучэбных дапаможнікаў	5	Сэнсавы аналіз мастацкага або навукова-папулярнага тэксту лінгвакультуралагічнага характару. На аснове аналізу ВМК па вучэбным прадмеце «Русский язык» або «Беларуская мова» скласці табліцу «Зместавае напаўненне розных тыпаў лінгвакультурэм».	Распрацоўка сістэмы пытанняў па тэксце. Табліца «Зместавае напаўненне розных тыпаў лінгвакультурэм».
	Усяго	**88**		

Рэкамендацыі па кантролі якасці засваення ведаў

Комплексныя праблемныя сітуацыі, актуальныя кампетэнтнасныя задачы з'яўляюцца эфектыўнымі сродкамі развіцця і дыягностыкі кампетэнцый магістрантаў. Таму для дыягностыкі сфарміраванасці кампетэнцый магістрантаў могуць быць выкарыстаны наступныя формы і сродкі: вырашэнне праблемных сітуацый, рашэнне кампетэнтнасных задач, выкананне практычных, творчых заданняў і прэзентацыя атрыманых вынікаў, удзел у дзелавой (ролевай, імітацыйнай) гульні, выкананне і абарона праектаў, партфоліа, рэйтынгавая ацэнка ведаў і інш.

Працэдура дыягностыкі сфарміраванасці кампетэнцый магістрантаў складаецца з наступных этапаў: вызначэнне аб'екта дыягностыкі; выяўленне факта вучэбных дасягненняў з дапамогай крытэрыяльна-арыентаваных тэстаў і іншых сродкаў дыягностыкі; вымярэнне і ацэньванне (з дапамогай шкалы ацэнак) ступені адпаведнасці вучэбных дасягненняў патрабаванням адукацыйнага стандарта. Для ацэнкі вучэбных дасягненняў магістрантаў выкарыстоўваюцца крытэрыі, зацверджаныя Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь, установай вышэйшай адукацыі.

Пратакол узгаднення вучэбнай праграмы

Назва дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб змяненнях у змесце вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму
«Праектаванне метапрадметнага адукацыйнага асяроддзя»	кафедра педагогікі і псіхалогіі пачатковай адукацыі	Змест праграм узгоднены на стадыі распрацоўкі	Пратакол № 9 ад 13.04.2023
«Праектаванне інавацыйнага адукацыйнага асяроддзя»			
«Праектаванне полікультурнага адукацыйнага асяроддзя»			